

"ועשית מנורת זהב טהור". (פ"ה לא)

אלו מנורות "אין לנו רשות להשתמש בהם..."

מנורה שהיתה בבית עבודה זרה וביטלונה, מותר לאדם רגיל להשתמש בה, אבל אין להדליק בה לצורך מצוה, כמו נרות שבת וכדומה. אף שה"אליה רבא" פסק להקל, ה"פרי מגדים" והגאון רבי עקיבא איגר צידדו להחמיר בזה, כדעת הט"ז. (משנ"ב קנ"ד מ"ו)

ובבית כנסת אין להשתמש במנורה כזו, הדבר מאוס. (ט"ז יו"ד קנ"ד ח) נר תמיד כסף של בית עכו"ם אסור לבית כנסת דמאיס. וכן העידו מעשה שהיה פה ליורנו לפני שנים רבות, שגזבר משיבה אחת קנה נר תמיד של כסף, והרבנים לא התירו שישתמשו בו בישיבה, דמאוס. ("כבוד לאברהם", "פחד יצחק" מנורה קמ"ח)

בבתי הכנסת באשכנז היו נברשות מעוטרות. לעיתים עם הנשר הגרמני או סמלי מגן אברים... כנראה היו שייכות לפני כן לבעלים גויים, אפשר שהגיעו מארמונות נסיכים.

"ועשית את נרותיה שבעה ... והאיר על עבר פניה". (פ"ה ל"ב)

'כי התורה מוללת כל ההוראות'

יש בני אדם שדרכם להדליק שבעה נרות לכבוד שבת ומניחים בהם שמן רב, שיהיו דולקים עד צאת השבת, וכן עושים ביום טוב. האם יש לזה סמך או רמז בדברי חכמים?

השיב רבינו ה"בן איש חי": להדליק שבעה נרות לכבוד שבת יש סמך ורמז בספרי הקודש. אבל למה שמניחים שמן הרבה שידלק גם ביום השבת לא מצאתי סמך ורמז בספרי הקודש. ואני אומר לא יפה מנהג זה וצריך לבטלו, יען כי עוברים על "בל תשחית", מה תועלת יש לאור נר ביום?! רק בבית הכנסת או לכבוד הנפטרים דהוי ענין כבוד יש מקום להדליק גם ביום.

וכך הובא בגמרא (שבת סז) האי מאן דמכסי שרגא דמשחא ומגלי נפטא, עבר על "בל תשחית", שגורם לו לנר לדלוק מהר יותר.

לכן גם הוריתי לאותם שדרכם להניח שתי פתילות בנר כדי להרבות אור בביתם, ודרכם להניח את הנרות דולקים כל הלילה גם בזמן שהם ישנים עד הבוקר, שצריכים לאורו, שכאשר קמים בלילה מן המיטה לאיזה צורך, שיהיה אור בבית.

פסקתי שיסירו את הפתילות מן הכלי וישאירו רק פתילה אחת, כי בעת השינה אינם צריכים ריבוי אור ויש בזה משום בל תשחית!
(ש"ת "תורה לשמה" ע"ו)

ונוהגים להדליק לכבוד שבת שבע נרות כנגד שבעת ימי השבוע.
(באה"ט א"ו רס"ג מהאר"י הק) מול פני המנורה שנרותיה שבעה. (השל"ה הק)

"ועשו ארון" - לשון רבים, וכל הכלים בלשון יחיד? ויתכן שירמוז שיהיו כל ישראל מושתתפין בעשיית הארון בעבור שהוא קדוש משכני עליון, ושיזכו כולם לתורה.

אולי רמז שאין גופה של תורה יכול להתקיים אלא רק בכל ישראל, אין מציאות בעולם שאחד יכול לעשות כל עיקרי התורה וזה לך האות: כהן אינו מקיים נתינת מתנות כהונה וכו'. ואם הוא ישראל הרי אינו יכול לקיים מצוות הקרבנות וכו', וכן לוי ... לזה אמר לשון רבים. (אה"ח)

"בטבעת הארון יהיו הבדים לא יסרו ממנו". (פ"ה ט"ו)

מתוך מכתבו של המשגיח רבינו ירוחם מומיר

"... חודש אדר א' תרפ"ט. שלום רב וכל טוב סלה להו"כ הגאון הגדול, שר התורה, אביר הרועים ...

זה כשני ימים שנודע לנו מאחורי הפרגוד קול שמועה, אף שלא אאמין לזה בשום אופן, אכן קול ענות שמענו שמצאו מסילות בלבבו הקדוש והטהור לעזוב אותנו ואת מקומו הקדוש, לעזוב את צאן מרעיתו לארץ אמריקה.

ומי אנכי ... כנגד ארי שבחבורה להרהיב עוז בנפשו ולהתווכח עמו, ואף שישמע לדברי, ובכל זאת ההכרח לא יגונה. ואם כן אבקש ממנו מחילה וסליחה על שאכניס עצמי להתערב בעניני זולתי, כי אין זאת זולתנו כי אם נוגע לכל עצמיותנו ... ואף שאיני יודע באיזה טענה אתחיל לדבר אכן אנסה בזה:

א. אף אם היו כל מחשבותיו צודקות. אי אפשר לנו על פי דין בשום אופן לעזוב מקום תורה בלא רשות שאלת אורים ותומים. כל עבודת הקודש שעל שכמנו היא עבודת ה'. מן השמים נתנו לנו, ואנחנו קיבלנו עלינו, מי הוא שיכול לפטור את האדם ממשרתו, אם לא שברור לנו רצון ה' כבאורים ותומים.

ב. על ענוותנותו הכבירה אני סומך, ואספר לו איזה מעשה: בעת שהייתי בליטא, והיו לי מחשבות לעזוב מקומוני ישיבת מיר, כדי שאוכל לשבת בקלם. ראיתי מן השמים כמה עיכובים. ופעם הטלתי גורל הידוע, ונפל לי פסוק שנבהלתי מראות, וגם חידוש גדול נתחדש לי מהפסוק, וזהו: "בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסרו ממנו". והדבר ברור שלא לפי מעשי נתגלה לי הפסוק כי אם בזכות הרבים.

וזהו ביאור נחמד, ורמז גדול שיצא מההלכה הזאת: הבדים הם האנשים שנושאים את ארון התורה, ונמשלו לבדי ארון שלא יסרו ממנו לעולם ועד, כהלכות בדים! ומני אז יש לי חששות בעת שההכרח יאלצני לעזוב את הישיבה אף על זמן קצר!
(דעת חכמה ומוסר" ח"ג ועיי"ש - הרגשה זו ליוותה את רבי ירוחם עד סוף ימיו!)

"תודיעני אורה חיים שובע שמחות את פניך נעימות בימיך נצח".
רמז למנורה שבימין. אל תקרי 'שובע' אלא 'שבע', אלו שבע כיתות
של צדיקים שפניהם דומים לחמה וללבנה ולרקיע ולכוכבים
ולברקים ולשמש ולמנורה הטהורה.
הזכיר ז' מיני אורה חלוקים בדרגתם כנגד ז' קני המנורה, לפי שהצדיקים
מקבלים האורה מזיו שכניתו כמו ז' קני מנורה אלו. (כלי יקר כ"ה ל"א)

את המכתב הבא שלח הגאון רבי שמואל אהרן אסאד, בנו של גאון
יהדות הונגריה רבי יהודה אסאד אל כבוד המנורה הטהורה

לכבוד אדוני הרב הגאון העצום שר התורה, מנורה הטהורה,
רשכבה"ג קקש"ת יוסף שאול נתנזון ... אב"ד ור"מ לעמברג:
שמחתי מאד על אשר זכיתי לראות פני קודשו. והנני מבקש
ואבוא בתפילה שימחול נא כבוד הדר"ג לזרז ולעורר את ידידי
דוד ארוך נ"י שיתחיל מיד להדפיס הספר שו"ת ממר אבי הגאון
הק' זצ"ל, כאשר הבטיחתי שיתחיל עוד השבוע בהדפסה בכתב
ידו ובחתימתו. גם שיהיה מאד מאד שיהיה נקי מכל סיג וטעות
שיהיה מוגה כראוי ונכון. שלא יצא חלילה דבר שאינו מתוקן.

וגם מהדיין רבא המאוה"ג הצדיק יוסף נתן היושב בתוך ביתו
לדון ולהורות אבקש שיקיים את הבטחתו אלי להשגיח ... וגם
אני אקיים הבטחתי ביתר שאת ועוז לשלם לו. ימחול נא אדוני
לשים עין פקוחה על הדפסת הספר ...

ואם לא בגללי יעשה בגין נשמת אבי הקדוש המפורסם בעולם
בצדקתו ותורתו ואקווה שינענע לי ראשו. אשרי הדור
שהגדולים נשמעים לקטנים. הק' שמואל אהרן בה"ג מהר"י
אסאד זצוק"ל. (שאלת שמואל" אגרות - ה' אייר תרל"ג)

"מנורת זהב טהור" – המנורה מחוברת ונסמכת לטהור. זהו שכתוב "מנורה
הטהורה", לא משום שהיתה עשויה זהב טהור, אלא מפני שתכונתה בעצם
טהורה. המנורה אינה מאירה כראוי אלא כשהדור טהור במעשיו. משום כך
בבית שני אחרי שנתקלקל הדור כתבה המנורה. (העמק דבר" כ"ה ל"א)

השבוע חל יום הזכרון לגאון רבי אליהו דוד רבינוביץ
תאומים רבה של פוניבז', מיר וירושלים, נפטר ג' אדר תרס"ה

מתוך צוואתו המופלאה של האדר"ת, בעלת תשעים סעיפים!

מטבעי אני שונא את הגאווה. עוד מילדותי תיעבתי בלבי את
האיש אשר ראיתי בו סימני גאווה. כפי דמיוני ב"ה שאין בי שום
שמץ גאווה, אם כי פעמים רבות אני רואה טיב כשרונות
ומעלות המעטות בי, אך ב"ה אינני נפעל להתגאות על ידי זה.
ביחוד אין רצוני כלל להשתרר על זולתי, יהיה מי שיהיה, איש
או אישה, גדול או קטן, יודע ספר או בור, ומה שעשיתי כעין
השתררות היה זה למרות רצוני, ובשביל עבודת הציבור
המוטלת עלי, ולבי חלל בקרבי על אונסי בזה. (א)

אהבת הבצע לא קיננה בי מעודי, אם כי לא אוכל להתפאר
בטהרת לבי עד כי הייתי שונא בצע, למידה כזו לא הגעתי עוד,
אבל לאהוב ממון – לא. (ב)

גם שנאתי את הכבוד, ולבי דווה עלי בעת שמכבדים אותי,
וביותר כשמכבדים אותי גדולים וטובים ממני, ואני יודע שהם
אינם מכירים אותי בטוב, ובעוונותי אני מקבל כבוד יותר
מהמגיע לי... ואי אפשר לי להגיד להם, שזה ללא תועלת שלא
ישמעו אלי, ויתלו בי גם ענווה יתירה, ומה אעשה... (ג)

אהבת התורה הקדושה ולומדיה ביחוד לגדולי תלמידי חכמים
ויראי אלוקים אמיתית היא בלבי ונפשי, מאד הנני צמא גם עוד
היום לעמוד ולשרת את אחד הגאונים האמיתיים, פשוט
לשמשו כעבד לאדונו. בעוונותי עוד לא זכיתי לזה – במקום
שמכירים אותי הוא מן הנמנע, ובמקום אחר לא נזדמן לי
למגינת לבי. ביחוד גדלה אהבתי לגדולי הדור צדיקי עולם, גם
את אלה אשר לא ראיתי! (ה)

האמת נר לרגלי, ואת השקר שנאתי ואתעבנו עד מאד. לא
אחפה על אוהבי ולא על קרובי במקום שהוא מתנגד לאמת!
כל המידות האלה מורשה הם לי מאבא מרי הרב זצ"ל. (ד)

במצות מזוזה, הייתי זריז וזהיר הרבה ומזרז לזולתי מאד. עד
שנתפלאו רבים על הצלחתי למצוא ברוב הבתים שאני נכנס
דרך ארעי איזה דבר במזוזה: אם שנקבעה אחרי הדלת, למטה
משליש העליון, בצד שמאל, או חסירה, וכיוצא בהן. (ט)

מעודי לא נתעצלתי לעשות גמילות חסד בגופי כפי יכולתי...
כל מעשי הצדקה בעיר כמו ביקור חולים, ומאכל כשר לאחינו
בצבא הקיר"ה. וכשעשיתי כן יגעתי, לא נחתי ולא שקטתי מבלי
הרף ימים ולילות. כאשר עשיתי שבועות רצופים בפוניבז'
לעשות מעמד לגמילות חסדים ... ובנין בית המדרש הגדול
בראשית תרמ"ב ועוד ועוד, כאשר סובבתי את כל העיר מקצה
לקצה, ולא חסתי על כבודי ועמלי לילך על פתחי כל הבתים
בעליות ובמרתפים, עד שאספתי הכל כרצוננו. (כ)

כן היו עמי ציציות וכמה זוגות תפילין, למען זכות בהם עוברי
אורח להתפלל בציבור ובזמן. וגם כיפות קטנות הנחוצות מאד
בעת התפילה, שיהא התפילין של ראש במקומו. (ח)

בדרך היתה עמי צלוחית מים עם כלי לנטילת ידים, וגם כל
צורכי הדרך - דברים קטנים לגמול חסד לזולתי. (ז)

בפורים שנת תרכ"ה, בעת היותו בדרך פגש האדר"ת - שהיה
אברך צעיר - את רבי ישראל סלנטר. הזהירו רבי ישראל לבל
יתפלל בתחנת הרכבת, כי ממשלת הצאר המרושעת הדביקו
על זה מודעות שהעונש לעושה כן הוא קנס עשרים וחמישה
רובל כסף, משכורת חודשית ממוצעת באותן שנים. (אדר האדר"ת)

"ושכנתי בתוכם" - פעם פסק האדר"ת על הכשר שהוא מזויף,
כי חתימת הרב היתה כתובה בתאריך לועזי...
"וחלילה שיעשה כן הצדיק שלא כתב כלל לפי החשבון שלנו
אלא לפי חשבון אזרחי. חלילה לו לכתוב לזמן הנהוג ושלא
להזכיר למספר בני ישראל". (שס)

כתב האדר"ת בספרו "ילקוט דוד": ישנם דברים בהם נחלקו
רבותינו מן הקצה אל הקצה - אם הם מצוה או אדרבה איסור:

המהר"ם שיף הזכיר שנים:

עשיית פשרה: מ"ד אסור לבצוע ומ"ד מצוה לבצוע. (סנהדרין ו)
וידוי על עבירות שכבר התוודה עליהם בשנה שעברה. (יזמא כו)

ואחי הגאון רבי צבי יהודה הוסיף:

להתפלל מנחה עם דמדומי חמה: רבי יוסי אמר יהא חלקי
עמהם. ובמערבא לייטי, שמא עבר זמנו. (שבת קיח: ברכות כט)

לימוד תורה לנשים: רבי אליעזר אמר כאילו מלמדה תפלות, לבן
עזאי חובה, שתדע שהזכות תולה במים המאירים. (סוטה כ)

לא קרא אלא ק"ש שחרית וערבית קיים 'לא ימוש': לרשב"י
אסור לומר בפני עם הארץ, ורבא אמר מצוה לאומרו. (מנחות צט)

ואני הוספת:

לקנא לאשתו: יש אומרים שזו מצוה "ועבר רוח קנאה" - רוח
טהרה. ויש אומרים אסור והוי רוח טומאה. (סוטה ג)

ת"ח צריך שיהיה בו שמינית בשמינית גאוה - כך רב הונא בריה
דרב יהושע. ורב נחמן ב"י אמר לא מיניה ולא מקצתיה. (סוטה ה)

צרת ערוה: לבית שמאי מתייבמת והוי מצוה. ולבית הלל
נפטרות וממילא אסורות. (יבמות מג)

הדס שעליו הם 'תרי וחד': לרב כהנא הוא עבות, ורב אחא היה
מהדר אחריו. אמימר קרי ליה הדס שוטה. (סוכה לב)